

TORAH MISINAI

5 - THE STRUCTURE OF HALACHA - AN OVERVIEW

סמנר מדרשת רחל וחיה

A] OVERVIEW OF THE 4 PERIODS OF MESORAH

PERIOD I: MATAN TORAH (1313 BCE) TO PURIM (356 BCE): AGE OF TANACH; PROPHECY; PRE-GALUT

PERIOD II: PURIM (356 BCE) TO THE SEALING OF THE TALMUD (C.500 CE): AGE OF CHAZAL; CRYSTALLIZATION AND FORMALIZATION OF ORAL LAW; MISHNA; GEMARA

PERIOD III: SEALING OF TALMUD (C500 CE) TO SHULCHAN ARUCH (C1500): ANALYSIS AND DEFINITION OF PRACTICAL HALACHA; CODIFICATION; GEONIM; RISHONIM

PERIOD IV: SHULCHAN ARUCH (1500 CE) TO PRESENT DAY: UNIFIED PSAK; ACHARONIM

B] 3 MODES OF MESORAH DURING PERIODS I AND II

1. נמצא לפי הכללים שהקדמנו שכל הדינים הקבועים בתורה נחלקים לחמשה חלקים:-

החלק הראשון, הפירושים המקובלים ממשנה שיש להם רמז בכתוב או שאפשר ללמדם באחת המדות, וזה אין בו מחלוקת כלל, אלא כל זמן שיאמר אדם קבלתי כך וכך מסתלק כל וכוח

החלק השני, הם הדינים שבהם אמרו שהם הלכה למשה מסיני, ואין עליהם ראיה כמו שאמרנו, וגם זה ממה שאין בו מחלוקת.

החלק השלישי, הם הדינים שנלמדו באחת המדות, ובהם נופלת מחלוקת כמו שאמרנו, ונפסק בהם הדין כדעת הרוב לפי הכללים שהקדמנו ולא תפול מחלוקת ומשא ומתן אלא בכל מה שלא שמענו בו קבלה אבל סברת מי שחשב שגם הדינים שיש בהם מחלוקת קבלה ממשנה, ונפלה בהם מחלוקת מחמת טעות בקבלה או שכחה, ושהאחד צודק בקבלתו והשני טעה בקבלתו, או ששכת, או שלא שמע מרבו כל מה שצריך לשמוע הנה זה חי ה' דבר מגונה ומזר מאד, והוא דבר בלתי נכון ולא מתאים לכללים, וחושד באנשים שמהם קבלנו את התורה, וכל זה בטל. והביא אותם לידי השקפה נפסדת זו מיעוט ידיעת דברי חכמים הנמצאים בתלמוד, לפי שמצאו שהפירוש מקובל ממשנה וזה נכון לפי הכללים שהקדמנו, אבל הם לא הבדילו בין הכללים המקובלים והחדושים שנלמדו בדרכי העיון

והחלק הרביעי הם הדינים שקבעום הנביאים והחכמים שבכל דור ודור על דרך הגדר והסייג לתורה, והם שצוה ה' לעשותם באופן כללי באמרו ושמרתם את שמרתי, ובא בקבלה עשו משמרת למשמרתי. והם שקוראים אותם חז"ל גזרות. וגם בהם יש שתהיה מחלוקת, כגון שייראה לאדם לאסור כך משום כך, ואחר לא ייראה לו, וזה הרבה בתלמוד, ר' פלוני גזר משום כך וכך ור' פלוני לא גזר, וזוהי אחת מסבות המחלוקת. הלא תראה שבשר עוף בחלב הוא גזרה מדרבנן להרחיק מן העבירה, ואינו אסור מן התורה אלא בשר בהמה טהורה, ואסרו חכמים בשר עוף כדי להרחיק מן הדבר האסור, ומהם מי שלא נראית לו גזרה זו, לפי שר' יוסי הגלילי היה מתיר אכילת בשר עוף בחלב, והיו אנשי מקומו כולם אוכלים אותו כמו שנתבאר בתלמוד. וכשתהיה הסכמת הכל על אחת מגזרות אלו אין לעבור עליה בשום פנים. וכל זמן שפשט איסורה בישראל אין דרך לבטל אותה גזרה, ואפילו נביאים לא יוכלו להתירה. ואמרו בתלמוד שאפילו אליהו לא יוכל להתיר אחד משמונה עשר דבר שגזרו עליהן בית שמאי ובית הלל, ונתנו טעם לזה ואמרו לפי שאסורן פשוט בכל ישראל.

והחלק החמישי הם הדינים שנעשו בדרך העיון להסדרת הענינים שבין בני אדם, דבר שאין בו הוספה על דברי תורה ולא גרעון, או בענינים שהם מפני תקון העולם בעניני הדת, והם שקוראים אותם חכמים תקנות ומנהגות. ואסור לעבור עליהם בשום פנים הואיל והסכימה עליהם כל האומה, וכבר הזהיר שלמה ע"ה מלעבור עליהם ואמר ופודץ גדר ישכנו נחש, ותקנות אלה רבות מאד ניכרו בתלמוד ובמשנה, מהם בעניני אסור והתר, ומהם בעניני ממונות, ומהם תקנות שתקנו נביאים כגון תקנות משה ויהושע ועזרא כמו שאמרנו משה תיקן להם לישראל שיהו שואלים ודורשין הלכות פסח בפסח, ואמרו משה תיקן להם לישראל הזן בשעה שירד המן, אבל תקנות יהושע ועזרא רבים הם. ומהם תקנות מיוחדים מן החכמים, כגון הלל התקין פרוזבול, התקין ר"ג הזקן, התקין ריב"ז, והרבה בתלמוד התקין ר' פלוני. ומהם תקנות מיוחדות לרבים כאמרם באושא התקינו, או תקנו חכמים, או תקנת חכמים, ורבים כיוצא באלה.

נמצא שכלל הדינים האמורים במשנה נחלקים לפי חמשה חלקים אלה

הקדמת הרמב"ם למשנה

The Rambam divides Oral Law into 5 categories:-

1. Traditions received from Sinai as to the halachic meaning of Torah verses
2. Halachot received from Sinai with no hint in the written Torah - Halacha LeMoshe Misinai
3. Halachot derived by the Rabbis through the Derashot - see later sheet
4. Rabbinic **Gezeirot** - rabbinic laws (often but not always negative in nature) to safeguard the Torah - eg Muktze
5. Rabbinic **Takanot** - rabbinic laws (often positive in nature) to introduce necessary societal innovation - eg Ketubah

In many ways 1&2 can be grouped together, as can 4&5, producing 3 major categories of Oral Law:-

1. Material received at Sinai
2. Material developed from Sinai onwards through the making of derashot
3. Rabbinic Legislation made after Sinai

The process of development of Oral Law and its transmission through the generations during Periods 1 & 2 thus takes place in 3 modes:-

- (a) **TRANSMITTING** the material that Moshe received on Sinai
- (b) **INTERPRETING** the pesukim by means of the klalim and making derashot to learn out new halachot
- (c) **LEGISLATING** new mitzvot, gezeirot and takannot derabbanan

2. כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה (1) אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, (2) ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, (3) ואחד דברים שעשאו סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות והתקנות והמנהגות, כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה

רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה ב

In the Mishneh Torah, the the Rambam sticks to this 3-fold categorisation of Oral Law

ביטול הדין	מחלוקת		
לא יתכן	אין	פירוש מקובל	דאורייתא
לא יתכן	(אין)	הלכה למשה מסיני	
יתכן ע"י בית דין	יש	פירוש מחודש	דרבנן
מחלוקת	יש	גזרות (סייגים)	
יתכן ע"י בית דין גדול יותר	יש	תקנות	

¹Chart showing the 5 categories of Oral Law, whether there is machloket and how the law can be changed